QORTI TAL-APPELL

IMHALLFIN

S.T.O. PRIM IMHALLEF SILVIO CAMILLERI
ONOR. IMHALLEF TONIO MALLIA
ONOR. IMHALLEF JOSEPH AZZOPARDI

Seduta ta' nhar il-Gimgha 30 ta' Settembru 2016

Numru 26

Rikors numru 237/14 RJM

Avukat Dr Sabrina Micallef fil-kwalita` taghha ta' mandatarja specjali ta' l-imsiefra Maria Therese Fingal

v.

Henrik Daniel Fingal

Il-Qorti:

Dan huwa appell ad istanza tal-attrici u appell incidentali tal-konvenut minn sentenza moghtija mill-Qorti Civili (Sezzjoni Familja) fl-10 ta' Dicembru 2015 li permezz taghha l-Qorti cahdet it-talba tal-istess attrici ghall-annullament taz-zwieg taghha mal-konvenut;

Il-Qorti waslet ghal din id-decizjoni wara li ghamlet dawn il-konsiderazzjonijiet:

“**Konsiderazjonijiet tal-Qorti.**
“Il-Gurisprudenza nostrana kostantement qieset l-istitut taz-zwieg bhala istitut ta’ ordni pubbliku li jehtieg is-salvagwardji misthoqq. Talba ghal dikjarazzjoni gudizzjarja li tnejn li resqu ghac-celebrazzjoni taz-zwieg effettivament ma izzewgu xejn tehtieg li tigi sorretta minn **provi konvincenti** li jnisslu fil-gudikant dak il-konvinciment necessarju li effettivament zwieg bejn il-partijiet ma kienx sehh nonostante li c-cerimonja segwit ir-rit impost bil-ligi.

“Kif sostniet il-Qorti tal-Appell fis-sentenza fl-ismijiet “**Anna Tonna vs. Alexander Tonna”** deciza fis-6 ta’ Novembru 1991:- *“F’materja ta’ żwieg illi huwa ta’ ordni pubbliku, ma tistax tagħmilha daqshekk facli li parti tirrepeti kliem il-ligi u l-parti l-oħra tammetti u b’hekk jirrendu ż-żwieg annullabbli bl-iktar mod facli u espedjenti. Hawn ma aħniex fil-kamp ta’ kreditu likwidu jew responsabbilta’ ta’ xi kolliżjoni imma f’kamp l-iktar delikat u serju u l-**Qorti ma tistax tħalli nies li kappriccożament wara xi żmien ta’ żwieg jiddeciedu illi kellhom nuqqas ta’ diskrezzjoni fuq iż-żwieg u meta jkollhom sieħba jew sieħeb ieħor jerggħu** jakkwistaw malajr din id-diskrezzjoni u jsiru maturi. Fejn jirriżultaw verament ragunijiet għall-annullament tiegħu l-istess żwieg għandu jigi annullat pero’ dan ma għandux ikun sabiex jkunu akkomodati l-kapricci ta’ dak jew l-ieħor.'*

Għalhekk il-kawżali għall-annullament għandha tirriżulta cara u mingħajr dubju.”

“F’sentenza ohra moghtija mill-Qorti tal-Appell fl-ismijiet “**Joseph Zammit vs Bernardette Zammit** (27 ta’ Jannar, 2006) jinghad hekk:- *“Irid mill-ewwel jigi senjalat principju fundamentali fil-ligi civili u cioe’ li ż-żwieg bejn il-kontendenti għandu jkun preżunt li jkun wieħed validu. Għalhekk huwa dover assolut ta’ **kull parti fil-kawża li tagħmel prova sodisfacenti** ta’ l-allegazzjonijet rispettivi tagħha dwar l-allegazzjoni u cjoe’ li ż-żwieg huwa null għaliex l-oneru tal-prova huwa dejjem fuq spallejn min jallega.”*

“Fuq it-tema tal-validita’ ta’ kunsens moghti issir referenza ghal decizzjoni moghtija mill-Prim’ Awla tal-Qorti Civili fil-kawza “**Lawrence Attard vs George Attard”** deciza fit-30 ta’ Gunju 2011 fejn gie dikjarat illi: *“Il-kapacita’ hija r-regola; l-inkapacita’ l-eccezzjoni…………Biex persuna tkun kapaci ma hemmx bzonn li jkun pefettament u rigorozament san minn mohhu; bizzejjed l-uzu tar-raguni li tippermetti li jkun jaf x’inhu jaghmel.”*

“Iz-zwieg huwa wiehed mill-kuntratti l-aktar essenzjali ghas-socjeta’ u bla dubju ta’ xejn huwa ta’ ordni pubbliku li l-Qorti trid tersaq lejh bl-

*aktar rispett……….Ghall-Qorti n-nullita' hija haga serjissima u eccezzjonali bbazata fuq ir-rekwiziti legali, u bhala materja eccezzjonali trid tkun interpretata restrittivament". (Qorti tal-Apell - **"Carmel Farruiga vs Pauline Farrugia" - 28 ta' Lulju 1987)***

"Ikkunsidrat;

"Il-provvedimenti legali li fuqhom hija msejsa l-kawza odjerna huma s-segwenti:-

"**Artikolu 19 (1) tal-Kap 255**:

> "*B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skont xi disposizzjoniji ohra ta' dan l-Att, zwieg ikun null:*
>
> *- omissis –*
>
> "*(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha impossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;*
>
> *- omissis –*
>
> "*(f) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.*

"Ikkunsidrat;

"**Konsiderazzjonijiet**.
"Fl-ewwel lok ghandu jinghad illi kif diversi drabi ddikjarat mill-Qrati taghna, kawza dwar annullament ta' zwieg imsejsa fuq is-sub-inciz (1) (f) u fl-istess imsejsa fuq is-sub-inciz (1) (d) tikkontjeni talbiet kontradittorji. Ghalkemm ma jidhirx li tali kontradizzjoni twassal ghan-nullita' tal-att, pero min-natura taghhom dawn iz-zewg kawzali flinkien immankabilment idghajfu lil xulxin.

"Dwar l-inkompatibilita' bejn dawn iz-zewg sub-incizi intqal hekk fis-sentenza "**Kenneth Cefai vs Louise Cefai" (Appell – 11 ta' Novembru 2011):-** "Ghar-rigward tal-kompatibilita` tas-sub-artikoli (d) u (f) imsemmija, din il-Qorti, ghal ennesima darba, tirribadixxi li talba bazata fuq dawn iz-zewg kawzali ma tistax, teknikament, treggi.

"Fil-kawza **George Baldacchino v. Duan Yingchun,** deciza mill-Qorti tal-Appell fit-3 ta' Dicembru 2010, kien intqal hekk fir-rigward:- "*It should be noted from the outset that, technically, this case should not have been discussed on its merits, as the two grounds put forward to support a claim for nullity cannot stand together and mutually exclude each other. While claiming that the spouses had sufficient discretion*

to exclude an intention to marry (simulation), plaintiff is automatically excluding the grounds of lack of discretion; similarly, while claiming a lack of discretion, he is automatically rebutting the ground under paragraph (f), as this implies a positive act of discretion to exclude marriage."

"Fuq l-istess linja ta' hsieb hi s-sentenza **Zammit v. Zammit**, Prim' Awla deciza fis-27 ta' Jannar 2006:- "*Rigward id-dispozizzjoni kontenuta fis-subinciz (f) fuq imsemmi, biex dan id-difett ikun jirrizulta jkun jehtieg li jigi provat sodisfacentement li z-zewg partijiet jew wahda minnhom fil-mument ta' lghoti tal-kunsens matrimonjali tkun eskludiet iz-zwieg innifsu jew eskludiet element essenzjali talhajja mizzewga jew id-dritt ghall-att taz-zwieg u din l-eskluzjoni tkun saret b'att pozittiv tal-volonta` ta' dik il-parti. Huwa evidenti li din id-dispozizzjoni tirraviza sitwazzjoni ta' simulazzjoni u ghandu jigi enfasizzat li nullita` ta' zwieg bazata fuq il-kawzali ta' simulazzjoni proprjament tkun teskludi kawzali bazata fuq nullita` ta' zwieg minhabba nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju. L-inkomplattibbilita` bejn dawn iz-zewg kawzali tohrog mill-fatt li n-nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju timplika inkapacita` li wiehed jaghraf, jifhem u jirrifletti filwaqt li l-kawzali tas-simulazzjoni tehtieg li jkun hemm tali kapacita` intellettwali, proprju l-att pozittiv tal-volonta` li jwassal ghas-simulazzjoni,totali jew parzjali."*

"Issir ukoll referenza ghas-sentenza **Arqueros Yvonne v. Arqueros Moreno Luis Emilio**, deciza mill-Qorti tal-Appell fit-30 ta' Lulju, 2010 i:- "*L-attrici ma apprezzatx, pero`, li l-kawzali li resqet bhala bazi ghat-talba taghha huma kontradittorji. Jekk, kif qed tallega, il-partijiet ma kellhomx diskrezzjoni biex jgharfu x'inhuma l-elementi essenzjali taz-zwieg, ma jistax jinghad, fl-istess nifs, li huma kienu maturi bizzejjed tant li uzaw id-diskrezzjoni taghhom biex, b'att pozittiv, jeskludu z-zwieg innifsu jew xi elementi tieghu. Din il-kontradizzjoni apparenti fit-tezi tal-attrici ddghajjef mhux ftit it-tezi taghha, ghax bl-argumenti taghha favur dawn izzewg kawzali qed twaqqa' l-argumenti kollha taghha stess. Hi, fil-fatt, tghid li hi u zewgha, b'att pozittiv u b'impenn tal-volonta`, eskludew z-zwieg u l-elementi tieghu, u dan ifisser, ovvjament li huma gharfu x'inhuma dawn l-elementi u riedu jwarbuhom. Fl-istess hin, tghid li fil-mument li fih huma kkuntrattaw iz-zwieg ma kellhomx apprezzament sufficjenti tal-portata tal-kuntratt ta' zwieg! Din il-Qorti tista' tieqaf hawn fit-trattazzjoni ta' dan il-kaz, ghax l-argumenti taghha stess, l-attrici waqghet kull argument favur l-applikazzjoni ta' wahda jew l-ohra mill-kawzali."*

"Il-Qorti ser titratta, kif qed taghmel, iz-zewg kawzali naturalment fl-isfond tal-gurisprudenza nostrana fir-rigward ta' kawzali kontradittorji bhal fil-kaz odjern. Il-Qorti ma rriskontra xejn li jipprova illi fil-mument tal-kunsens taz-zwieg l-attrici jew il-konvenut kienu qed jeskludu iz-zwieg innifsu jew xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga kif qed tallega l-attrici. Ghall-kuntrarju jirrizulta li iz-zewg partijiet hasbu sew dwar dak li riedu jaghmlu - kien ilhom jikkoabitaw

ghal circa sena qabel ma izzewwgu u bhala mizzewwgin damu sentejn jghixu kuntenti - *'we lived in the honeymoon period which lasted a good few months after the wedding.'* - f'dan il-perjodu ma kien hemm l-ebda eskluzzjoni la taz-zwieg u lanqas ta' xi element necessarju taz-zwieg.

“Fin-nota ta' sottomissjonijiet l-avukat mandatarju tal-attrici tissottometti illi *'fil-kultura tal-partijiet ir-rabta taz-zwieg hija ferm inqas oneruza milli f'Malta u dan billi l-procedura tad-divorzju ilha tezisti f'pajjizhom diversi generazzjonijiet u tikkomporta ferm inqas trapass ta' zmien milli tipprevedi l-ligi Maltija; iz-zwieg f'pajjizhom huwa rabta li tista' facilment tinhall u ghalhekk l-element ta' permanenza fiz-zwieg ma tiffigurax fil-kultura Zvediza u hawnhekk wiehed jifhem iktar kif din il-koppja wasslet biex tizzewweg hekk facilment.'*[1]

“Fuq dan tigi ikkwotata is-sentenza "**Al Chahid vs Mary Spiteri"** (Prima’ Awla - 5 ta' Gunju 2002) fejn inghad li *"wiehed jinnota li taht l-artikolu 19 (1) (f) trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta' l-kunsens tieghu kien gja mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg".*

“Dan is-sub inciz qed jirreferi ghal dawk is-sitwazzjonijiet fejn wiehed ma jkollux intenzjoni li jizzwewweg sabiex jghix hajja konjugali izda jkun qed jersaq ghac-celebrazzjoniji taz-zwieg sabiex jilhaq xi ghan ulterjuri u ghalkemm l-attrici fin-nota ta' sottomissjonijiet tghid li kien hemm ghan ulterjuri dan ma sar l-ebda riferenza ghalih fil-provi. Il-partijiet izzewgu ghaliex xtaqu jkunu flimkien u mill-provi ma rrizulta li kien jezisti l-ebda ghan ulterjuri. Dan iz-zwieg falla minhabba c-cirkostanzi posterjuri ghac-celebrazzjoni taz-zwieg.

“Ghaldaqstant fil-fehma tal-Qorti it-talba attrici msejsa fuq l-Artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 ma tirrizultax ippruvata u ghalhekk qed tigi respinta.

“*Fir-rigward tas-sub-inciz (1) (d) tal-Artikolu li jipprovdi li zwieg huwa null:-*

“*(d) jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha impossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg;*

“Ikkunsidrat;

[1] Nota ta' sottomissjonijiet attrici a folio 22

“Sabiex l-azzjoni attrici tirnexxi abbazi ta’ dan s-sub-inciz trid qabel xejn issir il-prova li l-kunsens tal-partijiet, jew ta' wiehed jew wahda minnhom, kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga.

“Gie diversi drabi ritenut li d-decizjoni li wiehed jizzewweg tirrikjedi qabel xejn li wiehed jaghmel apprezzament ta' xi tfisser li wiehed jghix hajja mizzewga, bid-drittijiet u l-obbligi li tali decizzjoni timporta.

“Ghalhekk huwa imperativ li dwar x'inhuma d-drittijiet u l-obbligi ta' koppja mizzewga wiehed ihares lejn il-ligi civili kif regolat permezz tal-Kodici Civili.

“**Fl-Ewwel ktieb tal-Kodici Civili, Kapitolu 16** tal-Ligijiet ta' Malta insibu elenku tal-jeddijiet u d-dmirijiet li jitnisslu miz-zwieg.

“Proprju fl-ewwel artikolu ta' dan il-Kodici, intitolat **."Fuq il-Jeddijiet u d-Dmirijiet tar-Ragel u l-Mara Lejn Xulxin"** jinghad hekk:

“2. (1) Il-ligi tippromwovi l-ghaqda u l-istabbilita' tal-familja.

“ (2) Il-mizzewgin ghandhom jeddijiet indaqs u jerfghu responsabbilitajiet indaqs matul iz-zwieg taghhom. Ghandhom id-dmir li jkunu fidili lejn xulxin u li jieqfu ma' xulxin kemm moralment kif ukoll materjalment.

“3. Il-partijiet fiz-zwieg ghandhom l-obbligu, kull wahda minnhom skond il-mezzi u l-hilha taghhom, li jahdmu kemm jekk fid-dar kif ukoll barra mid-dar kif jinhtiegu l-interessi tal-familja, li jmantnu lil xulxin u li jikkontribwixxu ghall-htigiejiet tal-familja.

“Ikkunsidrat;

“Fis-sentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu (d) imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument tal-ghoti tal-kunsens parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta kritiko-estimattiva jew kritiko-valutattiva dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita' affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett.* ***Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk ma hux sempliciment nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati - in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju.(emfasi ta’ din il-Qorti.)*** *Anqas ma jfisser li ghax ikun hemm element ta' indecizjoni jew dubju dwar ghazla tal-istat ta' hajja, dana huwa necessarjament dovut ghal nuqqas (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju. Biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni*

*ta' gudizzju kif ravvizat fl-Artikolu 19 (1) (d) irid ikun hemm l-inkacapita psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali." (***Emmanuel Camilleri v. Carmen Camilleri"** P.A., 10 ta' Novembru 1995)

"Il-Gurisprudenza nostrana fir-rigward ta' difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju hi fis-sens illi mhux kwalunkwe stat ta' immaturita' fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku jwassal ghall-annullament taz-zwieg. Ghalhekk wiehed irid jistaqsi: kien hemm difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fil-kunsens ta' xi hadd mill-partijiet li jirrendi l-kunsens moghti invalidu ghall-finijiet tal-ligi?

"Fis-sentenza **"Mario Mizzi vs Maris Mizzi"** deciza mill-Qorti tal-Appell fil-15 ta' Novembru 2005 jinghad li:- *"Biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm l-inkapacita' psikika jew kostituzzjonali (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku) li wieħed jagħraf u jirrifletti jew li jiddeciedi liberament* ***(jigifieri mingħajr impulsi nterni li jkunu neħħew il-liberta' ta' l-għażla tal-persuna li tkun)*** *fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali."*

"Imbaghad fis-sentenza "**Atkins Charles Vs Atkins Matilde"** (P.A. 2ta' Ottubru 2003) inghatat spjegazzjoni dettaljata ta' xi jfisser dan is-sub-inciz u l-prova mehtiega sabiex azzjoni imsejsa fuqu tirnexxi:- *"Il-kuncett tad-discretio judicii ma jirrikjediex maturita' shiha u perfetta fuq dak kollu li jirrikjedi z-zwieg, izda konoxxenza shiha ta' dak kollu li jkunu dehlin ghalih il-partijiet u cioe ghall-obbligi u d-drittijiet konjugali kemm fil-prezent kif ukoll fil-futur. Inoltre l-partijiet irid ikollhom dik il-maturita' affettiva u cioe dak kollu li ghandu x'jaqsam ma' l-emozzjonijiet u s-sentimenti taghhom fil-konfront ta' xulxin. Jekk xi wahda minn dawn l-elementi hija b'xi mod nieqsa, allura hemm difett tad-diskrezzjoni tal-gudizzju kif rikjest mill-ligi....Il-partijiet irid ikollhom dik il-maturita' li taghmilhom kapaci jirriflettu fuq l-obbligi, id-drittijiet u r-responsabbilitajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga u jkunu ghalhekk kapaci jerfghu u jwettqu l-istess matul il-hajja matrimonajali taghhom.'*

"Ikkunsidrat;

"F'dan il-kaz jirrizulta illi effettivament il-konflitti, li eventwalment kissru iz-zwieg, kellhom il-bidu taghhom sentejn wara z-zwieg, meta kienu jghixu f'Curacao u dan peress li l-konvenut kien ikun frustrat u mdejjaq ghax ma sabx jahdem. Il-fatt li ma kellhom xejn in komun, li kienu jghixu differenti u ndipendenti minn xulxin, bi hbieb differenti, jissocjalizaw f'positijiet differenti, indipendentement, minghajr ma jiggieldu u minghajr ma jaqsmu hajjithom ma jfissirx li l-kunsens inghata minghajr riflessjoni jew valutazzjoni - ir-relazzjoni matrimonjali kienet ghada qieghda tistabilixxi ruhha f'dak il-perjodu li kienu flimkien - '*we always cared for each other like friends but we have also been*

> *very independent from each other.'* Mill-fatti li graw sentejn wara iz-zwieg ma jirrizulatax li xi parti kienet priva b'mod sostanzjali, jew gravi, minn dik il-fakolta kritiko-estimattiva jew kritiko-valutattiva dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg - kien il-kambjament ta' l-ambjent li ikkawza id-disgwid ta' bejniethom.
>
> "Kien biss wara tlett snin mizzewgin li beda jigi allegat li d-decizjoni kienet zbaljata - imma decizjoni zbaljata jew decizjoni minghajr riflessjoni jew hsieb ma tirrendiex il-kunsens vizzjuz ghax sar b'nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju. Il-fatt li l-intimat ma sabx xoghol f'Curacao kien li kkontribwixxa ghall-falliment taz-zwieg u dan appuntu kif tghid l-attrici ghax gew zminijiet koroh meta '*Daniel had to look for a new job once we got to Curacao and in fact never found a job and for more than a year he was not working, which eventually was the down fall of our relationship.'*
>
> "Il-fatt li z-zwieg tal-partijiet tkisser tlett snin wara li gie celebrat mhux raguni sufficjenti ghal dikjarazzjoni ta' nullita'. Ma ngabux provi sodisfacenti li jwasslu ghal dak il-konvinciment necessarju ghal decizzjoni ta' nullita' ta' zwieg. Hija l-fehma konsiderata ta' din il-Qorti illi kemm l-attrici u kemm il-konvenut taw kunsens validu ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi meta resqu ghac-celebrazzjoni taz-zwieg u ghaldaqstant it-tabliet attrici imsejsa fuq is-sub inciz (d) jew (f) tal-artikolu 19 (1) tal Kap 255 ma jreggux.
>
> "**DECIDE**
>
> "Ghal dawn il-motivi l-Qorti qed taqta' u tiddeciedi din il-kawza billi tichad it-talbiet kollha tal-attrici.
>
> "Bl-ispejjez jibqghu bla taxxa bejn il-partijiet".

Rat ir-rikors tal-appell tal-attrici li permezz tieghu talbet li din il-Qorti thassar, tirrevoka u tannulla s-sentenza msemmija billi tilqa' t-talbiet taghha u tiddikjara z-zwieg kontrattat bejn il-partijiet bhala null u bla effett;

Rat ir-risposta tal-konvenut li permezz taghha aderixxa ghat-talba tal-appellanti;

Rat il-verbal tas-seduta tal-5 ta' Lulju 2016 li permezz tieghu l-kawza thalliet ghas-sentenza wara li l-avukati rispettivi trattaw l-appell billi irrimettew ruhhom ghall-atti tal-kawza;

Ikkonsidrat;

Illi bazikament l-appellanti qed tilmenta illi ghall-kuntrarju ta' dak kontenut fis-sentenza appellata, hija ressqet provi bizzejjed biex il-Qorti kellha tiddikjara z-zwieg null skont l-Artikolu 19 (1) (d) u (f) – u ghalkemm tirrikonoxxi li l-gurisprudenza nostrana irriteniet li dawn iz-zewg kawzali huma irrikonciljabbli f'talba wahda, dan ma jfissirx li jekk tirrizulta xi wahda minnhom, il-Qorti ma ghandiex tilqa' t-talba ghall-annullament. Is-subincizi indikati jghidu hekk:

> "**19.** (1) B'żieda mal-każijiet fejn żwieġ ikun null skont xi disposizzjoni oħra ta' dan l-Att, żwieġ ikun null:
> …..;
> "(*d*) jekk il-kunsens ta' xi waħda mill-partijiet ikun vizjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' ġudizzju fuq il-ħajja miżżewġa, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tagħha, jew b'anomalija psikoloġika serja li tagħmilha impossibbli għal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taż-żwieġ;
> …..
> "(*f*) jekk il-kunsens ta' xi waħda mill-partijiet ikun inkiseb bl-esklużjoni pożittiva taż-żwieġ innifsu, jew ta' xi wieħed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-ħajja miżżewġa, jew tad-dritt għall-att taż-żwieġ;"

Qabel ma tidhol fl-aggravji tal-partijiet il-Qorti se taghti t-tifsira taz-zewg subincizi li fuqhom il-partijiet qed jibbazaw it-talba taghha kif gew spjegati tajjeb mill-Qorti tal-Appell fil-kawza fl-ismijiet **Joseph Zammit v. Bernardette Zammit** (27 ta' Jannar 2006) b'dan il-mod:

> "*Irid mill-ewwel jigi senjalat principju fondamentali fil-ligi civili u cioe' liz-zwieg bejn il-kontendenti ghandhu jkun presunt li jkun wiehed validu. Ghalhekk huwa dover assolut ta' kull parti fil-kawza li taghmel prova sodisfacenti ta' l-allegazzjonijet rispettivi taghha dwar l-allegazzjoni u cioe li z-zwieg huwa null ghaliex l-oneru tal-prova huwa dejjem fuq spallejn min jallega.*
>
> "*.. is-sub inciz (d) fuq imsemmi jsemmi ukoll li z-zwieg ikun null jekk ikun affetwat b'anomalija psikologika serja u taghmilha impossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Ta' min jenfasizza hawn li l-ligi taghna tirrikjedi li l-anomalija psikologika tkun tali li taghmilha impossibbli u mhux semplicement difficli li wiehed jaqdi l-obligazzjonijet essenzjali taz-zwieg jew inkella li jassumi l-istess obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.*
>
> "*Rigward id-disposizzjoni kontenuta fis-subinciz (f) fuq imsemmi biex dan id-difett ikun jirrizulta jkun jehtieg li jigi provat sodisfacentement li z-zewg partijiet jew wahda minnhom fil-mument tal-ghoti tal-kunsens matrimonjali tkun eskludiet iz-zwieg innifsu jew eskludiet element essenzjali tal-hajja mizzewga jew id-dritt ghall att taz-zwieg u din l-eskluzjoni tkun saret b'att posittiv tal-volonta' ta' dik il-parti. Huwa evidenti li din id-disposizzjoni tirraviza sitwazzjoni ta' simulazzjoni u ghandhu jigi enfasizzat li nullita' ta' zwieg bazata fuq il-kawzali ta' simulazzjoni propjament tkun teskludi kawzali bazata fuq nullita' ta' zwieg minhabba nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju. L-inkompatibilita' bejn dawn iz-zewg kawzali tohrog mill-fatt li n-nuqqas ta' diskrezzjoni ta' gudizzju timplika inkapacita' li wiehed jaghraf, jifhem u jirrifletti fil-waqt li l-kawzali tas-simulazzjoni tehtieg li jkun hemm tali kapacita' intelletwali, propju l-att posittiv tal-volonta' li jwassal ghas-simulazzjoni, totali jew parzjali*".

Fil-kawza **Nicholas Agius v. Rita Agius** (25 ta' Mejju 1995) intqal illi "*b'difett serju ta' diskrezzjoni tal-gudizzju il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' immaturita` li parti jew l-ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. Li kieku l-*

legislatur irirkjeda maturita' shiha u perfetta ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' discretio judicii hu kuncett guridiku intrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg". F'dan is-sens gew decizi wkoll il-kawzi **Angela Spiteri v. Joseph Spiteri** (4 ta' Novembru 1994), **Robert Attard v. Josephine Attard** (18 ta' Ottubru 1995) u **Janet Portelli v. Victor Portelli** (14 ta' Awwissu 1995).

Fil-kawza fl-ismijiet **Mario Mizzi v. Maris Mizzi** (15 ta' Novembru 2005) il-Qorti tal-Appell ukoll qalet li *biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju irid ikun hemm l-inkapacita' psikika jew kostituzzjonali (mhux necessarjament anomlaija psikologika fi-sens mediku) li wiehed jaghraf u jirrifletti jew li jiddecidi liberament (jigifieri minghajr impulsi interni li jkunu nehhew il-liberta tal-ghazla tal-persuna li tkun) fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali.*

Fi kliem iehor allura l-Qorti kienet certament korretta meta indikat li dawn iz-zewg kawzali ma jistghux jissussistu flimkien.

Illi fil-kawza **Anthony Gallo v. Dr. Anthony Cutajar *et nomine*** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li "*meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, alavolja hu kapaci jaghti*

l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cioe', issimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cioe' saret simulazzjoni parzjali".

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel mal-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **Al Chahid v. Mary Spiteri** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li "*wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg illi jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta' l-kunsens tieghu kien gja mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg*".

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot il-kuncett ta' "*l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga*", u cioe` simulazzjoni parzjali, il-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **Abdel Wahed v. Dr. Yana Micallef Stafrace et** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-elementi essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-"*kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubilita' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta'*

u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied". L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **Aquilina v. Aquilina** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **Grech v. Grech** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990).

AGGRAVJI TAL-APPELLANTI

L-ewwel aggravju tal-appellanti huwa li, kif ga ntqal, hija ssostni li l-inkompatibilita` tat-talbiet taghha ma ghandhomx wahedhom iwasslu lill-Qorti biex tichad it-talbiet taghha.

Indipendentement minn dan, madankollu, xorta wahda l-attur jew attrici ghandhom iressqu bizzejjed provi biex il-Qorti tkun tista' tilqa' t-talba ghall-annullament taht xi wahda mis-subincizi imsemmija. Ghalhekk din il-Qorti trid tezamina jekk f'dan il-kaz, l-appellanti ghamlitx dan. Naturalment il-fatt li hemm l-adezjoni tal-partijiet ma jfissirx li l-Qorti ghandha tilqa' t-talba, ghaliex kif dejjem irritenew il-Qrati Maltin "*f'materja ta' zwieg illi huwa ta' ordni pubbliku, ma tistax taghmilha daqshekk facli li parti tirrepeti kliem il-ligi u l-parti l-ohra tammetti u b'hekk jirrendu z-ziewg annullabli bl-iktar mod facli u espedjenti. ... Hawn ma ahniex fil-kamp ta' kreditu likwidu jew responsabilita' ta' xi kollizjoni imma f'kamp l-iktar delikat u serju u l-Qorti ma tistax thalli nies li kappriccizoment wara xi zmien ta' zwieg jiddecidu illi kellhom nuqqas*

ta' diskrezzjoni fuq iz-zwieg u meta jkollhom siehba jew sieheb iehor jergghu jakkwistaw malajr din id-diskrezzjoni u jsiru maturi. Fejn jirrizultaw verament ragunijiet ghall annullament tieghu l-istess zwieg ghandhu jigi annullat pero' dan ma ghandhux ikun sabiex jigu akkomodati l-kapricci ta' dak jew l-iehor. Ghalhekk il-kawzali ghall annullament ghandha tirrizulta cara u minghajr dubbju". (**Anna Tonna v. Alexander Tonna** deciza mill-Qorti tal-Appell fis-6 ta' Novembru 1991). L-istess kuncett gie enfasizzat fil-kawza deciza mill-istess Qorti fl-14 ta' Dicembru 1994 fl-ismijiet **Maria Spiteri v. Anthony Spiteri**.

It-tieni aggravju huwa li l-appellanti ma qablitx mal-konkluzjoni tal-ewwel Qorti illi biex koppja tkun tista' tizzewweg bizzejjed li tkun taf x'qed taghmel. Tghid li fil-fehma taghha hemm bzonn li fi kliemha "wiehed jifhem dak li jkun diehel ghalih jew li wiehed ikollu l-maturita` necessarja biex ikun f'posizzjoni li jifhem l-obligi u r-responsabbilitajiet li jkun diehel ghalihom".

Qabel xejn, u qabel wiehed jidhol fl-interpretazzjoni legali tal-elementi essenzjali biex zwieg ikun validu, tajjeb wiehed jiftakar ukoll li kif inghad diversi drabi din il-Qorti tal-Appell fil-kawza fl-ismijiet **Phyliss Ebejer v. Joseph Aquilina** (10 ta' Jannar 1995) qalet li "*il-Qorti tal-Appell tiddisturba biss id-diskrezzjoni ezercitata mill-Ewwel Qorti f'kazijiet eccezzjonali meta si tratta ta' valutazzjoni ta' fatti*". Imbaghad fil-kawza

fl-ismijiet **Joseph Cini v. George Wells** (15 ta' Novembru 2004) l-istess Qorti qalet li "*Huwa principju bazilari segwit minn din il-Qorti ta' revizjoni li fejn si tratta ta' apprezzament u evalwazzjoni ta' provi ta' fatt din il-Qorti qatt ma tiddisturba leggerment apprezzament tal-provi li jkun sar mill-ewwel Qorti sakemm ma jkunx hemm ragunijiet gravi u serji bizzejjed li jissugerixxu mod iehor*".

Din il-Qorti pero` f'kaz tapprezza wkoll li d-dover taghha xorta huwa li tezamina sewwa l-provi imressqa u barra minn hekk, huwa wkoll importanti li l-istess provi u l-konkluzjonijiet ta' kif graw il-fatti in kwistjoni jigu evalwati sewwa u interpretati skont il-ligijiet taghna u l-gurisprudenza l-aktar ricenti u kostanti fil-materja (**Attard v. Direttur General tas-Sahha Qorti tal-Appell, 30 ta' Mejju 2014**).

Il-Qorti jidrilha li b'mod generali, ma hemm xejn fis-sentenza appellata li jwassal lil din il-Qorti biex tiddisturba l-apprezzament ta' dik il-Qorti dwar il-fatti hlief ghal fatt li z-zwieg kellu durata qasira hafna. Biss din il-Qorti taqbel li l-partijiet kellhom zmien bizzejjed iqiesu ir-riperkussjonijiet tad-decizjoni taghhom illi jizzewgu kif spjegat l-ewwel Qorti. Kif ga` ssemma fis-sentenza **Agius utrimque (supra)** il-legislatur ma jirrikjedix xi maturita` elevata biex zwieg ikun validu. Kieku l-maggoranza kbira taz-zwigijiet ikunu nulli u jirrizulta li l-partijiet anke kellhom eta` normalment matura bizzejjed biex jersqu ghaz-zwieg – l-attrici kellha 27 sena u l-

konvenut addirittura 34 sena. Ghalhekk fil-waqt li din il-Qorti tirraviza certu nuqqas ta' hsieb mill-partijiet qabel ma ddecidew li jizzewgu, lanqas ma tara li kien hemm raguni ghaliex l-istess zwieg ghandu jkun dikjarat null skont il-provi li tressqu.

It-tielet aggravju jirrigwardja l-allegazzjoni tal-attrici li l-konvenut qatt ma kellu intenzjoni li huma jkollhom tfal miz-zwieg ta' bejniethom. Is-sentenza moghtija mill-Prim'Awla fl-ismijiet **Anna Galea v. John Walsh** (VDG) deciza fit-30 ta' Marzu 1995, tispjega b'mod dettaljat ic-cirkostanzi meta eskluzjoni tal-partijiet jew xi hadd minnhom li miz-zwieg ikun hemm it-tfal ghandha twassal ghal dikjarazzjoni ta' nullita`. F'dik il-kawza, l-agir tal-konvenut li jipprokrastina kontinwament fil-hsieb li l-partijiet jippruvaw ikollhom ulied induciet lill-Qorti biex tikkonkludi li bhala fatt huwa kien eskluda wiehed mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

Din il-Qorti jidrilha li f'dan il-kaz, ezami tad-deposizzjoni tal-partijiet u l-provi imressqa ma hemm ebda prova konklussiva li l-partijiet riedu jeskludu li jkollhom il-wild minn dan iz-zwieg; il-fatt li qatt ma ddiskutew ir-responsabiltajiet taghhom ma huwiex prova bizzejjed biex twassal lil din il-Qorti ghal decizjoni daqstant serja li tiddikjara zwieg null. Biex il-partijiet jikkonvincu l-Qorti kellhom iressqu provi konkreti u konvincenti – xi haga li fil-fehma assodata ta' din il-Qorti huma naqsu li jaghmlu.

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tiddeciedi l-appell billi tichdu u tikkonferma s-sentenza appellata kompriz il-kap tal-ispejjez.

L-ispejjez tal-appell ikunu wkoll a kariku tal-appellanti.

Silvio Camilleri Prim Imhallef	Tonio Mallia Imhallef	Joseph Azzopardi Imhallef

Deputat Registratur
mb